

Asia: VN/27332/2023-SM-316

Lausuntopyyntö rahapelilakiin sisältyvien asetuksenantovaltuussäännösten nojalla annettavista asetuluonnoksista

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi yksinoikeustoimiluvanhaltijan rahapelien toimeenpanosta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta lausua rahapelilain (10/20206) nojalla annettavista asetuluonnoksista. THL tarkastelee lausunnossaan asetuluonnoksia erityisesti rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen näkökulmasta.

Asetuksella säädettäisiin rahapeliautomaattien tappiorajoista (500 €/kk, 2000 €/kk, 24 000 €/12 kk). THL:n julkaisemien rahapelaamisen riskirajojen mukaan pelaajan ei tulisi kuluttaa yli kahta prosenttia nettotuloistaan rahapelaamiseen. THL pitää rajoja korkeina suomalaisten nettomedianituloihin (24 000 € vuodessa) suhteutettuna. THL:n hyödyntämien Veikkauksen asiakasaineistojen perusteella pelaajien nopearytmisiin peleihin asettamien kuukausitappiorajojen mediaani on ollut noin 200 euroa. Tyypillisesti tappiorajat tulevat täyteen jo tätä alhaisemmalla tasolla, ja korkeilla tasoilla tappiorajat eivät rajoita pelaamista merkittävästi rajojen korkean tason vuoksi.

On tärkeää lisätä asetukseen säännös, joka edellyttää pelaajaa asettamaan omavalintaiset tappiorajat. Tappiorajat tulisi ulottaa rahapeliautomaattien lisäksi verkossa pelattaviin rahapika-arpoihin sekä arvontapeleihin verkossa, joissa arvonta tapahtuu useita kertoja tunnissa. Pelitilin varojen käyttöä rahapeliautomaattipelaamiseen ei tule THL:n mielestä sallia.

Arkisiin ympäristöihin hajasijoitettujen rahapeliautomaattien enimmäismäärä olisi 10000 automaattia, kun niitä nykyisin on 7823. Pelisaleihin sijoitettavien automaattien enimmäismääräksi ehdotetaan 2000, kun niitä nykyisin on 1225. Ehdotusta automaattien enimmäismäärästä ei ole laadittu haittanäkökulmasta tutkimustietoa hyödyntäen. Perusteluissa ei huomioida hajasijoitettujen automaattien sijoituspaikkojen (N=3765) vähenemistä osan R-kioskeista luopuessa automaateista (HS 12.6.2026). Rahapeliautomaattien saatavuus keskittyy huono-osaisimmille asuinalueille, kulutuksen ollessa suurinta alueilla, joissa huono-osaisuus on yleistä ja automaattien saatavuus korkea. Asetus ei korjaa alueellista epäsuhtaa kulutuksessa ja saatavuudessa.

THL kannattaa palautusprosentteja koskevaa sääntelyä. Palautusprosentteja ja niistä informointia tulisi tarkastella osana toimiluvanhaltijoiden huolenpitovelvoitetta ja pelaajien informointivelvoitetta (rahapelilain 34 § ja 37 §).

Lausunto luonnoksesta sisäministeriön asetukseksi yksinoikeustoimiluvanhaltijan rahapelien pelisäännöistä

Pelisivustolla ja rahapeliautomaateissa tulee olla pelaajille ajan kulumisesta 15 minuutin välein ilmoittava aikamuistutin. THL pitää tätä pelaamisen hallintaa tukevaa toiminnallisuutta hyödyllisenä.

Nykyiseen sääntelyyn verrattuna ehdotus poistaisi rahapeliautomaateista haittanäkökulmasta hyödyllisen väliaikaisen lyhytkestoisen pelikiellon (panic button). THL pitää epäloogisena, ettei yksinoikeustoimijan rahapeliautomaattien osalta esitetä rahapelitoimiluvanhaltijoiden pelejä vastaavaa sääntelyä koskien pelaamisen automaattista käynnistymistä, arvontatahtia ja pelien audiovisuaalisia piirteitä. Lisäksi arvontapeliä arvontatahtia koskevaa sääntely päättyisi, mikä on omiaan nopeuttamaan näitä pelejä.

THL ei pidä rahapeliautomaattien jättipotteja (jackpot) ilman mitään ylärajaa perusteltavina. Satunnaisesti arvottavat jättipotit kannustavat pelaamaan pidempään ja enemmän lisäen haittariskiä ja haittoja.

Lausunto luonnoksesta sisäministeriön asetukseksi rahapelien voittojen lunastamisen määräajan alkamisesta

Ei lausuttavaa.

Lausunto luonnoksesta sisäministeriön asetukseksi rahapelitoimiluvanhaltijan rahapelien toimeenpanosta

Alle 25-vuotiaille ehdotetaan muita matalampia enimmäispanoksia verkossa pelattaviin kasino- ja automaattipeleihin. THL tukee ratkaisua, sillä nuoret aikuiset ovat keskeinen rahapelihaittojen riskiryhmä. Enimmäispanokset kaikille ikäryhmille ovat kuitenkin rahapelihaittojen kannalta aivan liian korkeita (400 tai 500 euroa kasinopeleissä). Alle 25-vuotiaille enimmäispanos kasinopeleissä olisi 200 tai 250 euroa. Nopeatahtisissa automaattipeleissä enimmäispanos olisi myös liian korkea (20 euroa, nuoret aikuiset 10 euroa).

Verkkorahapelien kohdalla kasino- ja automaattipeliä erilaiset enimmäispanokset ovat ongelmallisia. Samankaltaisella satunnaislukugeneraattorilla voidaan arpoa sekä automaattipeliä että esimerkiksi sähköisen rulettipelin lopputulos. Jälkimmäiseen pelaajan enimmäispanos voisi olla 500 euroa ja ensimmäisessä 20 euroa, vaikka pelaajan näkökulmasta pelien erotettavuus voi olla liki olematon.

THL kannattaa ehdotettua kieltoa pelaamisen automaattiselle (4 §) käynnistymiselle (autoplay), sekä kieltoa tarjota pelattavaksi useampaa automaattipeliä samanaikaisesti. Verkossa pelattavien automaattipeliä arvontojen väliseksi tauoksi ehdotetaan 2,5 sekuntia. Arvontatahti on nopea. Nopea arvontatahti yhdistettynä korkeisiin enimmäispanoksiin mahdollistaa pelaajille suuret tappiot lyhyessä ajassa, muodostaen merkittävän riskin pelihaittoille. Esimerkiksi Saksassa arvontojen välinen tauko on 5 sekuntia.

THL pitää hyvänä pelien audiovisuaalisten ominaisuuksien sääntelyä (4§). Ehdotettu 15 minuutin välein pelaajalle näkyvä aikamuistutin on hyödyllinen. Lisenssinhaltijoilta tulee edellyttää, että ne sisällyttävät aikamuistuttimen yhteyteen huolenpitovelvoitteen toteutumista varmistavaa sisältöä, kuten tieto kertyneistä tappioista ja mahdollisuus arvioida oman pelaamisen riskejä.

Lopuksi

THL on huolissaan rahapelilain tavoitteena olevan rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen toteutumisesta. Asetukset jättävät liikaa toimiluvanhaltijoiden itsesääntelyn varaan. Asetuksissa ei käytetä mahdollisuutta säätää valtioneuvoston asetuksella toimiluvanhaltijakohtaisista tappiorajoista. Eduskunta (HaVM 28/2025 vp) edellytti, että valtioneuvosto selvittää järjestelmää, jossa pelaaja voisi asettaa itselleen keskitetyn kaikkia pelintarjoajia koskevan tappiorajan. THL toivoo, että selvitys käynnistetään mahdollisimman pian. Pelaajakohtainen ja kaikkia toimiluvanhaltijoita koskeva tappioraja olisi haittanäkökulmasta tehokkain vaihtoehto.

Selin Jani
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos